

« På Island finner man mange av Fremskrittspartiets forslag ført ut i livet. Dersom norske velgere ønsker seg islandske tilstander i Norge, så ligger oppskriften hos dem som vil flytte makta fra folkevalgte organer og over til markedet.

Albert Einarsson. Kronikk, side 16.

På sikt blir det dyrt å ikke heve skattene.

Presset fellesskap

Ali Esbati
KRON OG MYNT

Synes du det har blitt dyrt å bruke rørliggere? Det virker nok enda dyrere hvis du beregner kostnaden med et eller annet elektronikkprodukt som betalingsenhet. Altså: Hvor mange små iPoder ville man trenge for å kjøpe en liten håndsrekning fra en håndverker? La oss bare konstatere at det er flere enn for åtte år siden (da den første iPoden kom på markedet).

Produktivitetsutvikling i industriell vareproduksjon skiller seg fra utviklingen i tjenestesektoren. Riktignok bruker man bedre organisering og teknisk innovasjon for å heve produktiviteten også i tjenestesektoren. Vaskemaskin i stedet for håndvask, selvbetjening på nettet hos Skatteetaten. Men rørliggere kan likevel ikke redusere kostnadene ved besøket sitt på samme måte som ved masseproduksjon av DVD-spillere. Med nye maskiner kan flere brødrister produsere med samme (arbeids)tid. Men en matematikktime på barneskolen, eller et måltid i eldreboligen, som avvikes på halvparten av tiden, blir ikke nødvendigvis dobbelt så «effektiv». Det samme gjelder for operaforestillinger.

Både varer og tjenester forbedres. Det kan dukke opp nye (og litt dyrere) iPod-modeller, mens kvalitet og kunnskapsinnhold i tjenester kan øke. Men tendensen er at tjenester blir mer arbeidsintensive – og i prinsippet dyrere – i forhold til vareprodukter.

En del av de økonomiske aktivitetene i dagens kapitalisme pågår i offentlig sektor. Og der driver man hovedsakelig med tjenester – ikke med å produsere iPoder. Det er derfor rimelig at den offentlige sektorens andel av den samlede økonomien skal vokse i takt med den allmenne produktivitetssøknigen i samfunnet. Slik økonomien er organisert i dag, må det hovedsakelig skje via skatteseddelen. Og det er det politisk konflikt om.

Hva er alternativet til et voksende offentlig forbruk? Noen tjenester som det offentlige har tilbudt, kan avvikes: færre biblioteker, nedlagte togruter. Det kan settes press på lønningene innen det offentlige, slik at de henger etter privat sektor. Det kan oppstå kronisk tidspress som går ut over kvaliteten: mindre tid å snakke eller gå tur med de gamle i eldreomsorgen, mer stress for dem som tar seg av barna. Og en del av det offentlige sektor har gjort, kan overføres

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS KNUGUNN@ONLINE.NO

til «markedet». Det betyr naturligvis ikke at det blir samfunnsøkonomisk billigere. Helsevesenet i USA, som uten sammenligning bruker mest ressurser i verden, men tilbyr et ufattelig dyrt byråkrati og det verste folkehelsesresultat i den vestlige verden, er et monument over det motsatte. Men den sosiale fordelingen blir annerledes. Noen har

«Frp har programfestet et tvungent sivilisatorisk tilbakesteg»

ikke råd å kjøpe båt eller reise på dyr ferie. «Markedisering» av offentlige tjenester innebærer at disse tjenestene underkastes samme logikk.

Det er altså nødvendig med skatter fordi det er effektivt og rettferdig å organisere mange viktige ting i fellesskap. Hvis disse tjenestene skal kunne beholdes, og kvaliteten forbedres, og de som utfører dem få rimelig betalt, må skattene kunne stige. Det gir en mer fornuftig bruk av ressursene. De aller fleste tjener på det, konkret og individuelt.

Til valget stiller Frp opp med et handlingsprogram der man kan lese

følgende: «Veksten i offentlig sektor må holdes lavere enn veksten i privat sektor. [...] Flere tjenester som i dag leveres av det offentlige, bør kunne konkurransestimuleres eller overlates til frivillige eller kommersielle aktører». Partiet har med andre ord programfestet utslutting av tjenester som tilbys av fellesskapet – et tvungent sivilisatorisk tilbakesteg. Det økonomiske resonnementet som ligger bak ville tilsvare å si at vi må avstå fra rørliggerbesøk fordi det har blitt billigere med iPoder. Kombinert med en fundamentalistisk idé om at en tjeneste kjøpt over disk gir mer velferd enn samme tjeneste finansiert over skatteseddelen.

Mot dette stiller den rødgrønne regjeringen opp slagordet om at man «har valgt fellesskap og velferd foran store skattemottelseter». Det er sant og godt. Problemet er at hvis man samtidig lukker døren for skatteøkninger – i praksis indirekte for at offentlig forbruk skal vokse mer enn privat – så fortsetter ressurser å gli fra helsevesen og eldreomsorg for alle, til flatskjerner og oppussing av villaer for de få. Det hadde vært skjebnesvangert hvis det til syvende og sist blir den virkelige betydningen av stridsropet «Mer forandring!».

Ali Esbati, økonomianalytiker i Manifest Analyse

Økonome Ingvild Almås, Ali Esbati, Marianne Marthinsen og Erik S. Reinert skriver onsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.okonominettverket.no.

PÅ TEPPE

Sjokk

Fremskrittspartiet skal ha årets valgvoke hos **Det Norske Teatret**, noe som utløste følgende overskrift i Nettavisen:

Valgvoke-sjokk fra Frp
Den som er så lett-skremt, bør alvorlig overveie å skifte bransje.

Hån I

Det kjente, om enn noe perifer kongefamiliemedlem **Pia Haraldsen** har fått en rolle ved

Hauge-sund Teaters oppsettning av **Romeo og Julie**, noe en

Hvem håner hvem?

håndfull skuespillere og regissører **ikke liker**.

Dette får VG til å bruke **forsida og tre helsider**, under det samlende blikkfang **Hån mot skuespillerne**.

For ikke å snakke om leserne.

Hån II

Senterpartiets **Per Olaf Lundteigen** vet å trykke på de rette knapper, når han sier at han har tenkt ut sine forslag om formuesskatten i fjøset.

Dette bringer finanspressen i sterk affekt, med **Trygve Hegnar i Finansavisen** i spissen:

På banen.

– **Å velge Lundteigen inn på Stortinget, er en hån mot de folkevalgte og skattebetalerne.**

Nå tar det seg opp.

Godt rim

En annonse på nettavisene lyder: **Alle gikk ned i vekt unntatt Aksel, for han brukte feil kapsel.**

Beste rim siden Ibsen skrev **Peer Gynt**.

Fornuftig

Skole viktigst for stortingskandidatene, melder nyhetsbyrået.

Seint, men godt.

teppet@klassekampen.no